

Ministarstvo
ekonomskog
razvoja i turizma

**IZVJEŠTAJ O REALIZACIJI AKCIONOG PLANA ZA SPROVOĐENJE STRATEGIJE ZA
CJELOŽIVOTNO PREDUZETNIČKO UČENJE 2020-2024. GODINA, U 2022. GODINI**

Podgorica, jun 2023. godina

UVOD

Crna Gora kontinuirano iskazuje napredak kada je riječ o razvoju politike cjeloživotnog preduzetničkog učenja, koja je usmjerena ka ostvarivanju vizije razvoja preduzetničkog duha i preduzetničkih kompetencija u cijelom društvu i na svim nivoima obrazovanja, kako bi preduzetnička znanja, vještine i kreativnost pojedinaca vodili ka transformaciji ideja u ekonomske aktivnosti i stvaranju vrijednosti održivog individualnog, društvenog i ekonomskog prosperiteta.

Potvrdu uspješnosti implementacije Strategije za razvoj cjeloživotnog preduzetničkog učenja 2020-2024. godina, njenih ciljeva, mjera i aktivnosti, najbolje pokazuje ocjena koja Crnu Goru izdvaja kao **lidera na Zapadnom Balkanu i primjer dobre prakse u regionu**, u okviru OECD Izvještaja za 2022. godinu "Indeks politike za MSP: Zapadni Balkan i Turska 2022"¹koji predstavlja sveobuhvatan pregled dostignuća zemalja Zapadnog Balkana i Turske u pogledu implementacije 12 principa Akta o malim preduzećima.

Prema ovom Izvještaju, Crna Gora je zauzela **prvu poziciju** u sprovođenju politike preduzetničkog učenja u odnosu na sve zemlje Zapadnog Balkana i Turske (pod-dimenzija 1.1. Preduzetničko učenje), gdje je ostvarila prosječnu ocjenu **4,61** i napredovala u odnosu na publikovani izvještaj iz 2019. godine kada je imala prosječnu ocjenu **4,08**.

Podatak potvrđuje uspješnost sprovođenja ciljeva, mjera i aktivnosti u dijelu sprovođenja politike cjeloživotnog preduzetničkog učenja na svim obrazovnim nivoima i posvećenost donosioca odluka da u formalnom obrazovnom sistemu Crna Gora ima jasno usmjerenje ka sveobuhvatnoj primjeni preduzetničkog učenja.

Tabela 1: Izvještaj OECD za Zapadni Balkan i Tursku

Poddimenzija 1.1. Preduzetničko učenje								
	ALB	BIH	KOS	MKD	MNE	SRB	TUR	Prosjek za Zapadni Balkan
Planiranje i dizajn politike	3.80	3.13	2.75	3.11	4.75	3.46	4.19	3.43
Implementacija politike	4.02	2.90	3.62	2.42	4.62	3.17	4.37	3.51
Monitoring i evaluacija	3.00	2.17	2.34	1.00	4.34	4.01	4.06	2.73
Prosječna ocjena	3.75	2.82	3.13	2.34	4.61	3.72	4.25	3.33

Izvor: OECD, Index politika za MSP: Zapadni Balkan i Turska 2022

¹ OECD (2022), *SME Policy Index: Western Balkans and Turkey 2022: Assessing the Implementation of the Small Business Act for Europe*, Dostupno na: <https://doi.org/10.1787/b47d15f0-en>

1.1. Realizovane aktivnosti u 2022. godini

Izveštaj o realizaciji Akcionog plana Strategije za cjeloživotno preduzetničko učenje 2020-2024, za 2022. godinu, predstavlja analizu ostvarenih operativnih ciljeva, mjera i aktivnosti definisanih godišnjim Akcionim planom, što ujedno predstavlja i treću godinu praćenja samog strateškog dokumenta. Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma kao koordinator navedenog strateškog dokumenta kontinuirano je pratilo realizaciju mjera i aktivnosti na unapređenju daljeg razvoja politike cjeloživotnog preduzetničkog učenja, kako u formalnom tako i u neformalnom obrazovanju.

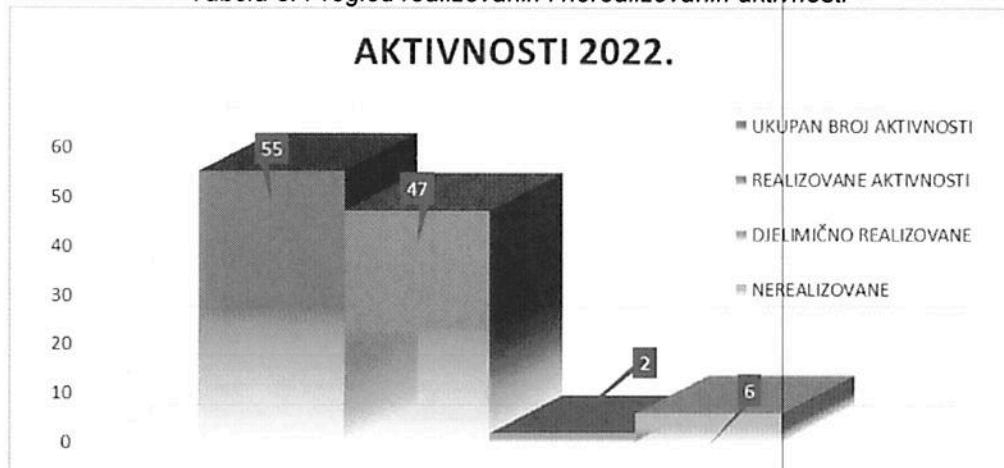
U kreiranju ovog izvještaja učestvovali su predstavnici Radne grupe imenovani Odlukom Ministarstva ekonomije, br.30-50/2019-5 od 15. aprila 2019. godine, kako bi Izvještaj predstavljao realnu sliku realizacije Akcionog plana Strategije za cjeloživotno preduzetničko učenje za 2022. godinu. Poseban doprinos dalo je Nacionalno partnerstv za preduzetničko učenje, čiji članovi su predstavnici javnog i privatnog sektora, poslovnih udruženja i akademske zajednice.

Od ukupno **55 aktivnosti** koliko je predviđeno da bude realizovano Akcionim planom za 2022. godinu, **47 aktivnosti** je uspješno realizovano, **2 aktivnosti** su djelimično realizovane dok **6 prvobitno planiranih aktivnosti** nije realizovano, što predstavlja **85%** ispunjenosti ukupno planiranih aktivnosti predviđenih Akcionim planom za 2022. godine.

Tabela 2. Pregled realizacije aktivnosti po strateškim ciljevima

Strateški cilj	Planirano	Nerealizovano	Aktivnosti koje nisu realizovane
SC 1. Unaprijediti razvoj preduzetničke kompetencije na svim nivoima formalnog obrazovanja	25 aktivnosti	1 aktivnost (4%)	- Uvesti predmet Ključne kompetencije za cjeloživotno učenje na nastavničke fakultete i realizovati nastavu istog
SC 2. Unaprijediti realizaciju preduzetničkog učenja u okviru neformalnog obrazovanja	13 aktivnosti	3 aktivnosti (23,07%)	- Kreirati i realizovati obuku namijenjenu mladim preduzetnicima/cama po rezultatima godišnje ili polugodišnje ankete potreba za obukom koja je namijenjena članovima/cama - Realizovati treninge za izradu poslovnog plana - Realizovati edukativne aktivnosti za nezaposlena lica: <ul style="list-style-type: none"> • obuke za mlade, žene i dugoročno nezaposlena lica sa evidencije ZZZCG u sklopu Programa grantova za samozapošljavanje (trodnevna informativno motivaciona radionica + specijalizovane radionice nakon registracije biznisa) • seminari za nezaposlena lica u sklopu Inoviranog programa samozapošljavanja na teme: podsticanje samozapošljavanja i pružanje elementarnih znanja iz preduzetništva
SC 3. Povećati efikasnost funkcionisanja Sistema preduzetničkog učenja	17 aktivnosti	2 aktivnosti (11,7%)	- Promovisati uspješne preduzetničke priče među srednjoškolcima i visokoškolcima kroz posjete preduzećima i/ili gostovanje preduzetnika u školama/na fakultetima - Realizovati informativne kampanje o obuci za buduće korisnike kredita za samozapošljavanje ZZZCG

Tabela 3. Pregled realizovanih i nerealizovanih aktivnosti

1.2. Nerealizovane aktivnosti u 2022. godini

- U okviru formalnog obrazovnog sistema, aktivnost koja se odnosi na uvođenje predmeta Ključne kompetencije za nastavničke fakultete nije realizovana zbog nedovoljnog broja studeneta koji su iskazali interesovanje i birali predmet kao izborni.
- U okviru neformalnog obrazovanja, uglavnom zbog nedostatka donatorskih sredstava za realizaciju planiranih aktivnosti, nijesu sprovedene analize potreba za obukom među članovima/cama Unije mladih preduzetnika, kako bi se na osnovu rezultata istih kreirali edukativni treninzi namijenjeni mladima kao specifičnoj ciljnoj grupi.
- Takođe, aktivnost koja je imala za cilj promovisanje uspješnih preduzetničkih priča među srednjoškolcima i visokoškolcima kroz posjete preduzećima i/ili gostovanje preduzetnika u školama/fakultetima ostala je kao nerealizovna projektna aktivnost od strane Unije poslodavaca Crne Gore u okviru dobijenog projekta gdje je ista i planirana.
- Zbog izostanka realizacije programa „Podsticaj za preduzetništvo“ u okviru Mjera aktivne politike samozapošljavanja od strane Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, edukativne aktivnosti za nezaposlena lista i početnike u biznisu nisu sprovedene.

2. Informacija o napretku u postizanju strateških/operativnih ciljeva

U okviru SC1: UNAPRIJEDITI RAZVOJ PREDUZETNIČKE KOMPETENCIJE NA SVIM NIVOIMA FORMALNOG OBRAZOVANJA definisana su 2 operativna cilja:

Operativni cilj 1.1: *Poboljšati implementaciju preduzetničkog učenja u okviru obrazovnog sistema (predškolsko, osnovno, srednje obrazovanje)* realizovano je 16 aktivnosti koje se odnose na primjenu Nacionalnog okvira ključnih kompetencija na svim obrazovnim nivoima, kontinuiranoj obuci nastavnog kadra u cilju daljeg razvoja njihovih preduzetničkih znanja i vještina, razvoju digitalne pismenosti kod djece uzrasta od 5. do 9. razreda, izradi novih modularizovanih obrazovnih programa kao i uspostavljanju novih partnerstava između poslodavaca i srednjih stručnih škola u cilju sticanja praktičnih znanja i vještina.

Operativni cilj 1.2. Stvoriti osnov za sticanje preduzetničkih znanja i vještina na studijskim programima neekonomske struke realizovano je 5 aktivnosti. Iste su usmjerene na jačanje i izgradnju kapaciteta visokoobrazovnih institucija kroz angažovanje u Erasmus + projektima među kojima prednjače aktivnosti koje sprovodi Univerzitet Donja Gorica u cilju podsticanja mobilnosti studenta. Napredak je vidljiv i u dijelu organizacije konferencija, okruglih stolova i radionica u cilju predstavljanja značaja razvoja ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje.

U okviru SC2: UNAPRIJEDITI REALIZACIJU PREDUZETNIČKOG UČENJA U OKVIRU NEFORMALNOG OBRAZOVANJA definisana su 2 operativna cilja:

Operativni cilj 2.1. Poboljšati razvoj preduzetničkih kompetencija, znanja i vještina kroz organizovanje specijalizovanih obuka za MSP realizovane su 2 aktivnosti koje se najvećim dijelom odnose na organizaciju različitih vidova obuka i treninga, a na osnovu sprovedenih analiza potreba za obukom, uglavnom za predstavnike malog i srednjeg biznisa. Predstavnici malog i srednjeg biznisa su razvijali svoja preduzetnička znanja i vještine uglavnom iz oblasti koje su se odnosile na marketing i prodaju, digitalizaciju biznisa, finansijski menadžment i izvozno poslovanje.

Operativni cilja 2.2: Unaprijediti vještine i preduzetničke kompetencije za različite ciljne grupe (nezaposleni, mladi, žene, odrasli, itd.) realizovano je 8 aktivnosti koje se uglavnom odnose na sprovođenje edukativnih treninga i mentorstvo za specifične ciljne grupe: mlade, žene u biznisu i početnike u biznisu. Takođe, kreiran je prvi put i **SME portal** na kome predstavnici malog i srednjeg biznisa mogu naći sve relevantne podatke o programima podrške razvoju biznisa na nacionalnom i lokalnom nivou, kao i obukama i treninzima koji se nude od strane različitih institucija u cilju unapređenja preduzetničkih vještina, što je bila i jedna od preporuka u okviru SBA izvještaja (Akta o malim preduzećima) za 2022. godinu.

U okviru SC3: POVEĆATI EFIKASNOST FUNKCIONISANJA SISTEMA PREDUZETNIČKOG UČENJA definisana su 2 operativna cilja

Operativni cilja 3.1: Obezbijediti institucionalizaciju i održivost Nacionalnog partnerstva za preduzetničko učenje realizovane su 4 aktivnosti koje se ogledaju u ulozi Nacionalnog partnerstva za preduzetničko učenje u procesu sprovođenja mjera i aktivnosti definisanih strateškim dokumentom u cilju pune implementacije politike cjeloživotnog preduzetničkog učenja i njegovog djelovanja kroz Savjet za konkurentnost. Njegovim djelovanjem kroz Savjet rad ovog tijela je prvi put dobio veći stepen vidljivosti i prepoznatljivosti od strane svih ključnih stejkholdera koji su uključeni u procese praćenja preduzetničkog učenja kroz formalni i neformalni obrazovni sistem. Kroz usvajanje kvartalnih izvještaja o radu ovog tijela, članovi Savjeta za konkurentnost se bolje upoznaju sa politikom razvoja preduzetničkog učenja.

Operativni cilj 3.2. Unaprijediti informisanost i promociju primjera dobre prakse preduzetničkog učenja realizovano je 15 aktivnosti koje se odnose na promociju, kroz organizaciju okruglih stolova, konferencija, radionica, kao i medijskih nastupa, objave članaka i brošura u kojima se promovise vrijednost preduzetničkog učenja. Promovisanjem preduzetničkih dostignuća na različitim obrazovnim nivoima od strane različitih ciljnih grupa, od predškolskog uzrasta do univerziteta i kasnije izlaska na tržište rada, zainteresovane strane, a posebno kreatori politika se bolje upoznaju sa ostvarenjima ciljeva i mjera definisanih samim strateškim dokumentom i izazovima sa kojima se suočavaju različite ciljne grupe, a posebno mladi i početnici u biznisu. Na osnovu sagledanog se pristupa kreiranju preduzetničkih modula koji će doprinjeti podizanju ključnih kompetencija znanja i vještina kako za ove ciljne grupe tako i za sve one grupe koje obuhvata i formalni obrazovni sistem.

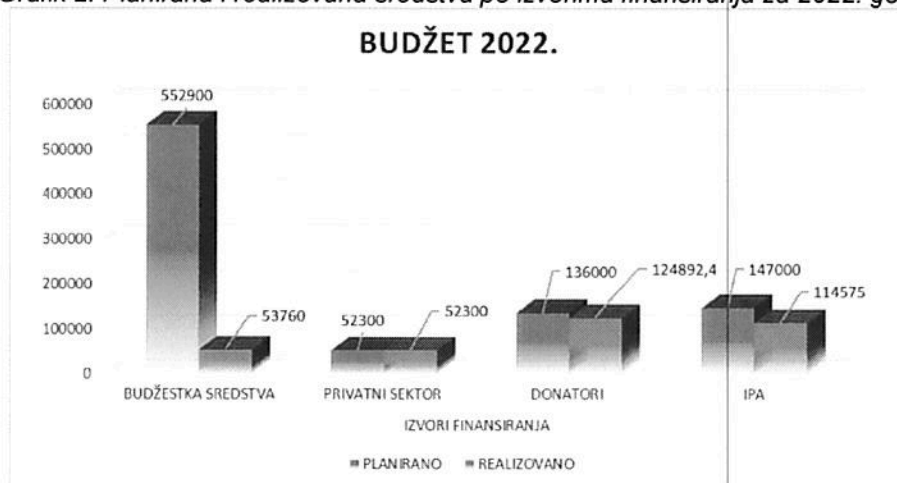
U pogledu utroška finansijskih sredstava od ukupno planiranih **882.200,00€** za realizaciju aktivnosti definisanih Akcionim planom za 2022. godinu, realizovano je ukupno **345.527,04€** što predstavlja odstupanje od **536.672,96€**, odnosno **60,83%** do kojeg je došlo najvećim dijelom zbog dijela nerealizovanog Program za podsticaj preduzetništva od strane ZZCG.

Gragik 2. Ukupno planirana i realizovana finansijska sredstva za 2021. godinu

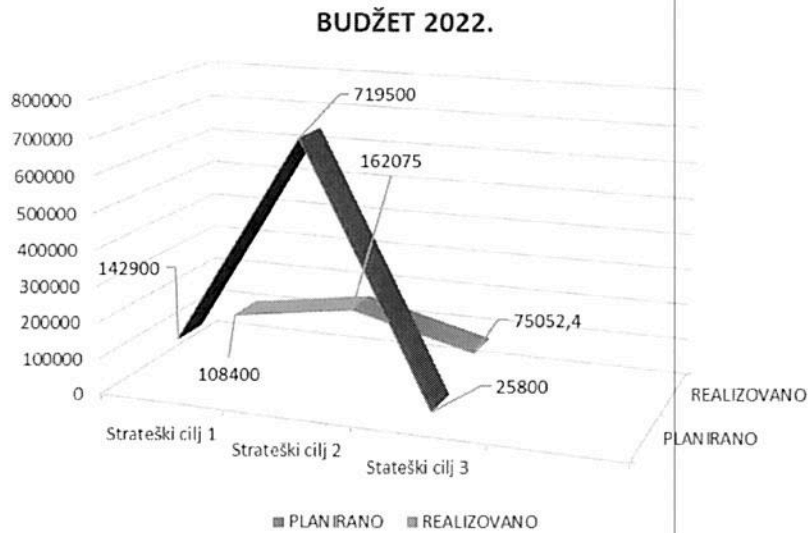
Kada je riječ o izvorima finansiranja od ukupno planiranih **552.900,00€**, realizovano je **53.760,00€ budžetskih sredstava** ili **9,72%** ukupno planiranih budžetskih sredstava, što ujedno predstavlja i najmanji izvor finansiranja aktivnosti definisanih Akcionim planom. Privatni sektor je realizovao **52.300€** ili **100%** ukupno planiranih sredstava, donatori **124.892,40€** ili **91,83%** ukupno realizovanih sredstava, a iz IPA fondova od ukupno planiranih **147.000,00€** realizovano je **114.575,00€** ili **77,94%**.

Grafik 2. Planirana i realizovana sredstva po izvorima finansiranja za 2022. godinu

Gledano po strateškim ciljevima, u okviru SC1: Unaprijediti razvoj preduzetničke kompetencije na svim nivoima obrazovanja, od ukupno planiranih **142.900,00€** realizovano je **108.400,00€** ili **75,85%**. U okviru SC2: Unaprijediti realizaciju preduzetničkog učenja u okviru neformalnog obrazovanja od ukupno planiranih **719.500,00€** realizovano je **162.075,00€** ili **22,52%**. U okviru SC3: Povećati efikasnost funkcionisanja preduzetničkog sistema od ukupno planiranih **25.800,00€** realizovano je **75.052,40€** što predstavlja povećanje od **34,37%** realizovanih u odnosu na prvobitno planirana sredstva.

Grafik 3. Planirana i realizovana sredstva po strateškim ciljevima

Navedeni procenti jasno pokazuju da se Crna Gora jasno opredijelila da u svom, posebno formalnom obrazovnom sistemu, ima jasno usmjerenje ka sveobuhvatnoj primjeni preduzetničkog učenja i da se kroz implementaciju ciljeva i mjera ove strategije nastojalo integrisati preduzetničko učenje u obrazovni sistem. U okviru neformalnog obrazovnog sistema potrebna su dodatna ulaganja i naponi, i potpuna uključenost svih kreatora politika izgradnje preduzetničkog eko-sistema kako bi se kreirali odgovarajući programi podrške koji će doprinjeti jačanju preduzetničkih znanja i vještina različitih ciljnih grupa (mladi, žene u biznisu, lica sa evidencije Zavoda za zapošljavanje, početnici, zrela preduzeća,...).

Izvještaj o realizaciji aktivnosti na planu razvoja cjeloživotnog preduzetničkog učenja u 2022. godini

Aktivnost	Indikator rezultata				Instit. odgov. za sprovođenje aktivnosti	Period realizacije		Status realizacije (pristup semafora)	Novi rok za realizaciju (uz odgovarajuće obrazloženje)	Planirana sredstva za realizaciju	Realizovana sredstva	Izvori finansiranja	Preporuke za naredni period sprovođenja
	Indikator rezultata	Polazna vrijednost na kraju 2021. godine	Planirane vrijednosti na početku 2022. godine	Postignute vrijednosti na kraju 2022. godine		IIIQ 2022	IVQ 2022						
STRATEŠKI CILJ 1. UNAPRIJEDITI RAZVOJ PREDUZETNIČKE KOMPETENCIJE NA SVIM NIVOIMA FORMALNOG OBRAZOVANJA													
Operativni cilj 1.1. Poboljšati implementaciju preduzetničkog učenja u okviru obrazovnog sistema (predškolsko, osnovno, srednje obrazovanje)													
1.1.1. Razvijati preduzetnički način razmišljanja kod najmlađih													
1	Unaprijediti i dalje razvijati međupredmetnu temu Preduzetničko učenje u predškolskom vaspitanju i obrazovanju u skladu sa novim nacionalnim okvirom ključnih kompetencija za sve nivoje obrazovanja i referentnim okvirom ENTREComp. Evropskim okvirom ključnih kompetencija	Ključna kompetencija preduzetničko učenje je unaprijeđena u sklopu dokumenta Nacionalni okvir ključnih kompetencija	Usvajanje Nacionalnog okvira ključnih kompetencija nakon formiranja Nacionalnog savjeta za obrazovanje.	Usvajanje Nacionalnog okvira ključnih kompetencija na svim nivoima obrazovanja	ZZŠ	IIIQ 2022	IVQ 2022	Djelimično realizovana	Crnogorski okvir ključnih kompetencija je urađen za sve nivoje obrazovanja i za sve ključne kompetencije. Njegovo usvajanje od strane Nacionalnog Savjeta za obrazovanje se očekuje početkom školske 2023/2024. godine. U planju je formalni dio iako mišljenje Savjeta nije obavezujuće.	Nisu predviđena			
2	Organizovati sajmove preduzetništva za djecu predškolskog uzrasta u cilju jačanja timskog duha i razvoja kreativnosti	0	Djeca učestvuju na novogodišnjim sajmovima u 70% predškolskih ustanova	Djeca učestvuju na novogodišnjim sajmovima u 100% predškolskih ustanova	ZZŠ	IVQ 2022	IVQ 2022	Realizovana aktivnost	Potrebno je nastaviti sa organizacijom sajmova i sličnih događaja, kao dio nastavanih aktivnosti, u cilju podsticanja takmičarskog duha kod učenika, smisla za inicijativu i razvoja kreativnosti.	Nisu predviđena			

ra 1.1.2: Unaprijediti preduzetničko učenje u osnovnom i srednjem opštem obrazovanju kroz nastavne i vannastavne aktivnosti i slobodne sadržaje									
1	Unaprijediti i dalje razvijati međupredmetnu temu Preduzetničko učenje u osnovnom i srednjem opštem obrazovanju u skladu sa novim nacionalnim okvirom ključnih kompetencija za sve nivoe obrazovanja i evropskim referentnim okvirom ENTRECComp, Evropskim okvirom ključnih kompetencija	Unaprijedena međupredmet na tema usvojena od strane Nacionalnog savjeta za obrazovanje	Ključna kompetencija preduzetničko učenje je unaprijedena u sklopu dokumenta Nacionalni okvir ključnih kompetencija.	Nacionalni okvir ključnih kompetencija usvojen od strane Nacionalnog savjeta za obrazovanje	Crnogorski okvir klasifikacija je u primjeni u svim obrazovnim institucijama na svim nivoima obrazovanja	ZZŠ	IIIQ 2022	IVQ 2022	Djelimično realizovana
2	Podsticati razvoj vannastavnih aktivnosti kroz organizaciju sajmovi preduzetništva za učenike osnovnih škola i gimnazija u cilju jačanja ličnog duha i razvoja kreativnosti	Broj osnovnih škola i gimnazija koje organizuju sajmove	0	Učenci učestvuju na preduzetničkim sajmovima u 20% osnovnih škola i gimnazija	Učenci učestvuju na preduzetničkim sajmovima u 100% osnovnih škola i gimnazija	ZZŠ	IVQ 2022	IVQ 2022	Realizovana aktivnost

ra 1.1.3: Učvrstiti poziciju srednjih stručnih škola kao lidera u obrazovanju za preduzetništvo									
1	Razvijati preduzetnička znanja i vještine učenika kroz slobodne aktivnosti - na osnovu primjera uspješnih preduzetničkih praksi i projekata	Broj organizovanih predavanja, okruglih stolova i posjeta učenika u cilju sticanja vještina iz oblasti preduzetništva	Organizovano oko 5 predavanja i okruglih stolova u cilju sticanja novih znanja i vještina iz oblasti preduzetništva	Organizovano 5 predavanja, okruglih stolova, posjeta učenika poslodavcima iz različitih oblasti preduzetništva u 90% srednjih stručnih škola u Crnoj Gori.	Organizovano 5 predavanja i okruglih stolova o pokretanju biznisa u CG, i realizovana posjeta učenika kod poslodavaca u 90% srednjih stručnih škola u Crnoj Gori	MP/CSO	IIIQ 2022	IVQ 2022	Nisu predviđena
2	Izraditi plan razvijanja preduzetništva kao ključne kompetencije u okviru stručnih modula obrazovnih programa i realizovati aktivnosti za njihovo dostizanje	Uraden plan razvijanja preduzetništva kao ključne kompetencije u okviru godišnjeg plana rada nastavnik i realizovati aktivnosti prema planu	Sprovedene aktivnosti iz plana za razvijanje preduzetništva kao ključne kompetencije u okviru godišnjeg plana u 60% srednjih stručnih škola u Crnoj Gori u kojima se realizuju modularizovani obrazovni programi	Sprovedene aktivnosti iz plana za razvijanje ključne kompetencije u okviru godišnjeg plana u 80% srednjih stručnih škola u kojima se realizuju	Sprovedene aktivnosti iz ključne kompetencije u okviru godišnjeg plana u 80% srednjih stručnih škola u kojima se realizuju obrazovni programi	MP/CSO	IIIQ 2022	IVQ 2022	Nisu predviđena

ra 1.1.3: Učvrstiti poziciju srednjih stručnih škola kao lidera u obrazovanju za preduzetništvo									
1	Razvijati preduzetnička znanja i vještine učenika kroz slobodne aktivnosti - na osnovu primjera uspješnih preduzetničkih praksi i projekata	Broj organizovanih predavanja, okruglih stolova i posjeta učenika u cilju sticanja vještina iz oblasti preduzetništva	Organizovano oko 5 predavanja i okruglih stolova u cilju sticanja novih znanja i vještina iz oblasti preduzetništva	Organizovano 5 predavanja, okruglih stolova, posjeta učenika poslodavcima iz različitih oblasti preduzetništva u 90% srednjih stručnih škola u Crnoj Gori.	Organizovano 5 predavanja i okruglih stolova o pokretanju biznisa u CG, i realizovana posjeta učenika kod poslodavaca u 90% srednjih stručnih škola u Crnoj Gori	MP/CSO	IIIQ 2022	IVQ 2022	Nisu predviđena
2	Izraditi plan razvijanja preduzetništva kao ključne kompetencije u okviru stručnih modula obrazovnih programa i realizovati aktivnosti za njihovo dostizanje	Uraden plan razvijanja preduzetništva kao ključne kompetencije u okviru godišnjeg plana rada nastavnik i realizovati aktivnosti prema planu	Sprovedene aktivnosti iz plana za razvijanje preduzetništva kao ključne kompetencije u okviru godišnjeg plana u 60% srednjih stručnih škola u Crnoj Gori u kojima se realizuju modularizovani obrazovni programi	Sprovedene aktivnosti iz plana za razvijanje ključne kompetencije u okviru godišnjeg plana u 80% srednjih stručnih škola u kojima se realizuju	Sprovedene aktivnosti iz ključne kompetencije u okviru godišnjeg plana u 80% srednjih stručnih škola u kojima se realizuju obrazovni programi	MP/CSO	IIIQ 2022	IVQ 2022	Nisu predviđena

3	Organizovati takmičenja za učenike iz oblasti preduzetništva	Broj organizovanih takmičenja iz oblasti preduzetništva	Od 2005. godine organizovano je 6 nacionalnih i 2 međunarodna takmičenja kao i učešće na 34 međunarodna takmičenja	Organizovano jedno takmičenje iz oblasti preduzetništva	Organizovano jedno takmičenje za učenike srednjih škola iz Crne Gore iz oblasti ekonomije, biznisa i finansija	MP/CSO	IIIQ 2022	IVQ 2022	Realizovana aktivnost	500,00	500,00	Budžet	Potrebno je nastaviti sa organizacijom takmičenja učenika srednjih stručnih škola, kao dio vaninstitucionalnih aktivnosti, u cilju podsticanja takmičarskog duha kod učenika, smisla za inicijativu i razvoja kreativnosti.
---	--	---	--	---	--	--------	-----------	----------	-----------------------	--------	--------	--------	---

ra 1.1.4: Stvoriti uslove za razvoj digitalne kompetencije i unapređenje finansijske pismenosti kao integrativnog segmenta preduzetničke kompetencije

1	Jaćanje digitalnih kompetencija za učenike od 5. do 8. razreda osnovne škole kroz predmetni program Informatika sa tehnikom za učenike od 5. do 8. razreda u sklopu projekta Škole za 21. vijek	Usvojen Program Informatika sa tehnikom od strane Nacionalnog savjeta za obrazovanje	Program se implementira od školske 2021/2022. godine	Sprovedenje programa za školsku 2022/23	Sve škole od 5. do 8. razreda rade po novom programu Informatika sa tehnikom	MP/ZZŠ /Brit. savjet	IIIQ 2022	IIIQ 2022	Realizovana aktivnost	Nisu predviđena	Sprovediti programe koji za cilj imaju razvoj digitalne pismenosti kod djece školskog uzrasta
2	Implementacija međupredmetne teme Digitalna pismenost za sve nivoe obrazovanja od predškolskog do univerzitetskog u sklopu projekta Škole za 21. vijek	Program odobren od strane Nacionalnog savjeta za obrazovanje	Program se implementira od školske 2021/22	Program se implementira od strane školske 2020/2021.godine	Sve škole na svim nivoima obrazovanja razvijaju digitalnu kompetenciju kroz međupredmetnu temu	MP/ZZŠ /Brit. savjet	IIIQ 2022	IVQ 2022	Realizovana aktivnost	Nisu predviđena	Kontinuirano razvijati digitalnu pismenost na svim obrazovnim nivoima
3	Izraditi Vodič za nastavnike za implementaciju Digitalna pismenost u sklopu projekta Škole za 21. vijek	Vodič urađen i distribuiran školama	Vodič za nastavnike za implementaciju digitalne pismenosti se implementira od školske 2020/21	Nastavnici koriste Vodič u obrazovno-vaspitnom procesu	Vodič urađen i distribuiran nastavnicima	MP/ZZŠ /Brit. savjet	IIIQ 2022	IVQ 2022	Realizovana aktivnost	Nisu predviđena	Podsticati nastavnike za korištenje priručnika vodiča

1.1.5: Kontinuirano sprovoditi obuke nastavnika u cilju pune implementacije preduzetničkog učenja u predškolskom obrazovanju, osnovnim i srednjim školama

	Uvrstili programe obuke za profesionalni razvoj i osposobljavanje nastavnika na temu preduzetničke kompetencije i razvoja preduzetničkih znanja i vještina kod učenika u sklopu kataloga stručnog osposobljavanja nastavnika	Usvoljeni programi obuke za profesionalni razvoj i osposobljavanje nastavnika na temu preduzetničke kompetencije i razvoja preduzetničkih znanja i vještina kod učenika u sklopu kataloga stručnog osposobljavanja nastavnika	Objavljeni inovirani programi obuke za profesionalni razvoj i osposobljavanje nastavnika na temu preduzetničke kompetencije i razvoja preduzetničkih znanja i vještina kod učenika	Objavljeni inovirani programi obuke za profesionalni razvoj i osposobljavanje nastavnika na temu preduzetničke kompetencije i razvoja preduzetničkih znanja i vještina kod učenika	Katalog programa stručnog usavršavanja nastavnika za škol.2021/22. i 2022/23.godinu sadrži tri programa na temu preduzetničke kompetencije i razvoja preduzetničkih znanja i vještina kod učenika.	ZŠ/CSO	IIQ 2022	IVQ 2022	Realizovana aktivnost	Nisu prethodno	1.000,00	Budzet	Nastavili sa obukom nastavnika I tokom 2023. godine u cilju stručnog usavršavanja i daljeg razvoja ključnih kompetencija.
1	Uvrstili programe obuke za profesionalni razvoj i osposobljavanje nastavnika na temu preduzetničke kompetencije i razvoja preduzetničkih znanja i vještina kod učenika u sklopu kataloga stručnog osposobljavanja nastavnika	Usvoljeni programi obuke za profesionalni razvoj i osposobljavanje nastavnika na temu preduzetničke kompetencije i razvoja preduzetničkih znanja i vještina kod učenika u sklopu kataloga stručnog osposobljavanja nastavnika	Objavljeni inovirani programi obuke za profesionalni razvoj i osposobljavanje nastavnika na temu preduzetničke kompetencije i razvoja preduzetničkih znanja i vještina kod učenika	Objavljeni inovirani programi obuke za profesionalni razvoj i osposobljavanje nastavnika na temu preduzetničke kompetencije i razvoja preduzetničkih znanja i vještina kod učenika	Katalog programa stručnog usavršavanja nastavnika za škol.2021/22. i 2022/23.godinu sadrži tri programa na temu preduzetničke kompetencije i razvoja preduzetničkih znanja i vještina kod učenika.	ZŠ/CSO	IIQ 2022	IVQ 2022	Realizovana aktivnost	Nisu prethodno	1.000,00	Budzet	Nastavili sa obukom nastavnika I tokom 2023. godine u cilju stručnog usavršavanja i daljeg razvoja ključnih kompetencija.
2	Organizovali obuke za profesionalni razvoj i osposobljavanje nastavnika na temu preduzetničke kompetencije i razvoja preduzetničkih znanja i vještina kod učenika u sklopu kataloga stručnog osposobljavanja nastavnika	Broj organizovanih seminara i obuka za nastavnike	Zaključno sa 2021.godinom obučeno oko 230 nastavnika za realizaciju modula Preduzeće za vježbu i modula Preduzetništvo	Organizovana obuka za 20 novih nastavnika	Organizovana obuka od 11-13.02.2022.god. "Dostignuća mladih u Crnoj Gori- Učenička kompanija " koju je pohadalo ukupno 40 nastavnika.	CSO/ZŠ	IIQ 2022	IVQ 2022	Realizovana aktivnost	Nisu prethodno	1.000,00	Budzet	Nastavili sa obukom nastavnika I tokom 2023. godine u cilju stručnog usavršavanja i daljeg razvoja ključnih kompetencija.
3	Izradili program za obuku nastavnika za dostizanje ključnih kompetencija	Razvijeni i usvojeni program obuke za nastavnike za dostizanje ključnih kompetencija	Objavljeni i implementirani se program obuke za nastavnike za dostizanje ključnih kompetencija	U Katalogu programa stručnog usavršavanja nastavnika (2022-2024) objavljeni programi obuke za dostizanje ključnih kompetencija	Katalog programa stručnog usavršavanja nastavnika za škol.2021/22. i 2022/23.godinu sadrži 38 programa za dostizanje ključnih kompetencija nastavnika	MP/ZŠ CSO	IIIQ 2022	IVQ 2022	Realizovana aktivnost	Nisu prethodno			Nastavili sa obukom nastavnika I tokom 2023. godine u cilju stručnog usavršavanja i daljeg razvoja ključnih kompetencija.
4	Obučili nastavnike srednjih stručnih škola za dostizanje ključnih kompetencija	Broj organizovanih obuka za srednjih stručnih škola	Organizovana obuka za 100 nastavnika stručnih predmeta za 400 nastavnika za dostizanje ključnih kompetencija u srednjim stručnim školama.	Organizovana obuka za dostizanje ključnih kompetencija za 50 nastavnika stručne predmete u srednjim stručnim školama	Organizovane 3 obuke za dostizanje ključnih kompetencija za 78 nastavnika stručnih predmeta u srednjim stručnim školama	MP/ZŠ CSO	IIIQ 2022	IVQ 2022	Realizovana aktivnost	Nisu prethodno			Nastavili sa obukom nastavnika I tokom 2023. godine u cilju stručnog usavršavanja i daljeg razvoja ključnih kompetencija.

5.5	Obučiti nastavnike u sklopu projekta Škole za 21. vijek	Broj obučanih nastavnika osnovnih škola	Obučeno 130 nastavnika osnovnih škola.	Obučeno 1000 nastavnika osnovnih škola.	1400 nastavnika prošio šestodnevnu obuku za unapređivanje inkluzivnosti u digitalnom okruženju; Urađen vodič sa primjerima dobre prakse	MP/ ZZZ Britanski savjet	IIIQ 2022	IVQ 2022	Realizovana aktivnost	Nisu predviđena	Budžet	Opremanje škola računarskom opremom
Priloga 1.1.6: Stvarati uslove za uključivanje većeg broja učenika i nastavnika koji praktičnu nastavu realizuju kod poslodavaca i uključivanje većeg broja poslodavaca u proces												
3.1	Izraditi nove obrazovne programe koji predviđaju realizaciju praktične nastave kod poslodavaca kroz dualni oblik obrazovanja	Broj novih obrazovnih programa koji predviđaju realizaciju praktične nastave kod poslodavaca kroz dualni oblik obrazovanja	Od 2016. godine urađeno je 26 obrazovnih programa (tri programa na nivou I i II, 23 programa na nivou III), koji predviđaju realizaciju praktične nastave kod poslodavaca kroz dualni oblik. Tokom 2021. godine, urađeno je 5 novih obrazovnih programa.	Urađena 4 obrazovna programa koji predviđaju realizaciju praktične nastave kod poslodavaca kroz dualni oblik obrazovanja.	Urađena i usvojena 4 obrazovna programa koji predviđaju realizaciju praktične nastave kod poslodavaca kroz dualni oblik obrazovanja	CSO PKCG MP	IIIQ 2022	IVQ 2022	Realizovana aktivnost	11.200,00	11.200,00	Izrada modularizovanih obrazovnih programa je kontinuirana aktivnost. Procjena broja i sredstava potrebnih za izradu obrazovnih programa zavisi od potreba privrede.
3.2	Izraditi nove obrazovne programe koji predviđaju realizaciju praktične nastave kod poslodavaca tokom nastavne godine	Broj novih obrazovnih programa koji predviđaju realizaciju praktične nastave kod poslodavaca tokom nastavne godine	Od 2016.g. urađeno je 65 modularizovanih obrazovnih programa (tri programa su prilagođena za djecu sa posebnim potrebama), koji predviđaju realizaciju praktične nastave kod poslodavaca tokom nastavne godine. Tokom 2021. godine urađeno 7 modularizovanih programa.	Urađeno 9 obrazovnih programa koji predviđaju realizaciju praktične nastave kod poslodavaca tokom nastavne godine.	Urađeno 12 programa koji predviđaju realizaciju praktične nastave kod poslodavaca tokom nastavne godine	CSO PKCG MP	IIIQ 2022	IVQ 2022	Realizovana aktivnost	30.200,00	30.200,00	Budžet
3.3	Promovisati značaj uključivanja poslodavaca u proces razvoja kvalifikacija i proces realizacije praktične nastave kroz aktivnosti Centra za stručno obrazovanje i posredstvom udruženja poslodavaca i komore	Broj novih poslodavaca kod kojih učenici obavljaju praktično obrazovanje	Uspostavljena saradnja sa 44 nova poslodavca	Uspostavljena saradnja sa 50 novih poslodavaca	Uspostavljena saradnja sa novih 56 poslodavaca	CSO PKCG UPCG MP	IIIQ 2022	IVQ 2022	Realizovana aktivnost	Nisu predviđena		Promovisati kod poslodavaca značaj dualnog obrazovanja za obezbeđivanje kvalifikovane radne snage, kao i podsticati saradnju škola i poslodavaca kako bi se obezbijilo dovoljno mjesta za učenje kroz rad kod poslodavca

3.4	Informisati poslodavci o mogućnostima za uključivanje u dualni sistem obrazovanja kroz promotivnu kampanju privrednika sa Ministarstva i Centra za stručno obrazovanje i redovnu komunikaciju uprave i osoblja škola i poslodavaca	Broj poslodavaca, škola i učenika u dualnom sistemu obrazovanja, broj promotivnu kampanju privrednika sa Ministarstva i Centra za stručno obrazovanje i redovnu komunikaciju uprave i osoblja škola i poslodavaca	321 poslodavac, 28 škola i 784 učenika, učestvuju u dualnom obrazovanju	350 poslodavaca, 29 škola i 800 učenika učestvuju u dualnom obrazovanju.	18 škola, 302 učenika, 99 poslodavaca učestvuju u dualnom obrazovanju. Razlog smanjenja broja poslodavaca je otežano poslovanje poslodavaca koje je uzrokovano ulaskom Coronae, dok demografska kretanja utiču na smanjenja broja učenika.	PKCG MP CSO	IIIQ 2022	IVQ 2022	Realizovana aktivnost	Nisu predviđena	Promovisati kod poslodavaca značaj dualnog obrazovanja za obezbjeđivanje kvalifikovane radne snage, kao i podsticati saradnju škola i poslodavaca kako bi se obezbijilo dovoljno mjesta za učenje kroz rad kod poslodavca
-----	--	---	---	--	--	-------------------	-----------	----------	-----------------------	-----------------	---

erativni cilj 1.2 Stvoriti osnov za sticanje preduzetničkih znanja i vještina na studijskim programima neekonomske struke

1.2.1 Stvoriti preduslove za uvođenje preduzetničkog učenja na fakultetima za obrazovanje nastavnika

			IVQ 2022	IVQ 2022	IVQ 2022	IVQ 2022	IVQ 2022	IVQ 2022	IVQ 2022	IVQ 2022	IVQ 2022
1	Kreirati i usvojiti kurikulum za predmet Ključne cjeloživotno učenje. (Preduzetnička kompetencija jedna je od ključnih, posmatra se kao kroskurikularna i potrebna je stvoriti preduslove za njen razvoj u sistemu ključnih kompetencija.	Kreiran i usvojen kurikulum za predmet Ključne kompetencije za cjeloživotno učenje	0	Stvorene mogućnosti za postizanje ishoda učenja Razvoj ključne kompetencije za cjeloživotno učenje kod budućih učenika putem uvođenja novog predmeta Ključne kompetencije za cjeloživotno učenje.	Kurikulum je usaglašen sa Preporukama Evropske komisije iz 2018.g. Tema o ključnim kompetencijama realizovana je na SP Pedagogija i SP Obrazovanje učitelja u okviru melodičkih predmeta.	UCG/ Filozof. fakultet	IVQ 2022	IVQ 2022	Realizovana aktivnost	Nisu predviđena	
2	Uvesti predmet Ključne kompetencije za cjeloživotno učenje na nastavničke fakultete i realizovati nastavu istog predmeta.	Broj tzv. nastavničkih fakulteta koji su uveli predmet. Broj studenata koji slušaju i polažu predmet.	0	Stvaranje uslova za implementaciju nastave iz predmeta Ključne kompetencije za cjeloživotno učenje na učiteljskim i nastavničkim studijama.	0 Kurikulum nije realizovan, jer nije bilo studenata koji su birali predmet kao izborni.	UCG/ Filozof. fakultet	IVQ 2022	IVQ 2022	Nije realizovana aktivnost	Nisu predviđena	Uvođenje predmeta Ključne kompetencije za nastavničke fakultete i realizacija nastave iz istih zavisi od zainteresovanosti studenata za pohađanje pomenutog predmeta kao izbornog. Ukoliko studenti pokažu zainteresovanost za dati predmet isti će se realizovati od školske 2023/2024. godine

era 1.2.2: Obezbljediti i unaprediti okvirne uslove za uvođenje preduzetničkog učenja na ostalim fakultetima neekomske struke (tehničke nauke, informacione tehnologije)

Broj studenata uključeni u aktivnosti u okviru predmeta	Broj studenata uključeni u aktivnosti u okviru predmeta	Oko 200 studenata učestvuju u aktivnostima u okviru predmeta Preduzetništvo i inovacije. U okviru predmeta jedan dio obuhvata pripremu biznis planova u skladu sa CANVAS modelom. Takođe, oko 10 preduzetnika gostovalo u okviru predavanja.	Oko 200 studenata učestvuju u aktivnostima u okviru predmeta Preduzetništvo i inovacije. U okviru predmeta jedan dio obuhvata pripremu biznis planova u skladu sa CANVAS modelom. Takođe, oko 10 preduzetnika gostovalo u okviru predavanja.	UDG	IIIQ 2022	IVQ 2022	Realizovana aktivnost	Nisu predviđena	Realizovana aktivnost	Donatori (Erasmus + program)	Tokom 2023. godine se očekuje minimum 3 nove projekatne aplikacije predate u oblasti preduzetništva.
2.1	Organizovati obavezni i izborni predmet Preduzetništvo i inovacije na većini fakultetskih jedinica Univerziteta Donja Gorica	Broj studenata uključeni u aktivnosti u okviru predmeta Preduzetništvo i inovacije	Oko 200 studenata učestvuju u aktivnostima u okviru predmeta Preduzetništvo i inovacije. U okviru predmeta jedan dio obuhvata pripremu biznis planova u skladu sa CANVAS modelom. Takođe, oko 10 preduzetnika gostovalo u okviru predavanja.	UDG	IIIQ 2022	IVQ 2022	Realizovana aktivnost	Nisu predviđena	Realizovana aktivnost	Donatori (Erasmus + program)	Tokom 2023. godine se očekuje minimum 3 nove projekatne aplikacije predate u oblasti preduzetništva.
3.1	Učestvovati u programu Erasmus + izgradnje kapaciteta u visokom obrazovanju, kao i u programu Erasmus + međunarodna kredita mobilnost (razmjena studenata i profesora)	Broj Erasmus + projekata u kojima učestvuje UDG	UDG učestvuje u 2 Erasmus + projekta izgradnje kapaciteta u oblasti visokog obrazovanja od kojih je jedan koordinatorski Digital Entrepreneurial Nest and Industry 4.0 in Montenegro. Polipisana 5 sporazuma o saradnji Erasmus + Međunarodna kredita mobilnost uz razmjenu profesora i saradnika u oblasti preduzetništva.	UDG	IIIQ 2022	IVQ 2022	Realizovana aktivnost	Nisu predviđena	Realizovana aktivnost	Donatori (Erasmus + program)	Tokom 2023. godine se očekuje minimum 3 nove projekatne aplikacije predate u oblasti preduzetništva.

era 1.2.4: Unaprediti metodiku nastave za razvoj međupredmetnih (kroskurikularnih) kompetencija (nastava orijentisana ka ishodima učenja)

Definisati ishode učenja za predmet	Razvijeni sistem ishoda učenja po oblastima u skladu sa Ernogorskim kvalifikacionim vještinama, stavovima i vrijednostima.	0	Sivoreni uslovi za konkretizaciju i razradu opšteg ishoda na oblasti: znanja, vještina, stavova i vrijednosti	UDG - Filozofski fakultet	IIIQ 2022	IIIQ 2022	Realizovana aktivnost	Nisu predviđena	Realizovana aktivnost	UDG - Filozofski fakultet	IIIQ 2022	IIIQ 2022	Realizovana aktivnost	Nisu predviđena	Realizovana aktivnost
1.1	Ključne kompetencije za cjeloživotno učenje u oblastima: znanja, vještina, stavova i vrijednosti.	0	Sivoreni uslovi za konkretizaciju i razradu opšteg ishoda na oblasti: znanja, vještina, stavova i vrijednosti	UDG - Filozofski fakultet	IIIQ 2022	IIIQ 2022	Realizovana aktivnost	Nisu predviđena	Realizovana aktivnost	UDG - Filozofski fakultet	IIIQ 2022	IIIQ 2022	Realizovana aktivnost	Nisu predviđena	Realizovana aktivnost
1.2	Pripremiti, kreirati i planirati scenarija za realizaciju nastave iz predmeta Ključne kompetencije za cjeloživotno učenje.	0	Pripremljeni scenariji.	UDG - Filozofski fakultet	IIIQ 2022	IIIQ 2022	Realizovana aktivnost	Nisu predviđena	Realizovana aktivnost	UDG - Filozofski fakultet	IIIQ 2022	IIIQ 2022	Realizovana aktivnost	Nisu predviđena	Realizovana aktivnost

STRATEŠKI CILJ 2: UNAPRIJEDITI REALIZACIJU PREDUZETNIČKOG UČENJA U OKVIRU NEFORMALNOG OBRAZOVANJA
Operativni cilj 2.1. Pobojšati razvoj preduzetičkih kompetencija, znanja i vještina kroz organizovanje specijalizovanih obuka za MSP

2.1.3 : Razviti i implementirati programe obrazovanja za razvoj preduzetničke kompetencije (set treninga i usluga mentorstva) shodno utvrđenim potrebama i nivoima slovnog razvoja MSP (rani rast, rast, investiciona spremnost, internacionalizacija, itd.)

	Broj obuka, broj preduzetaca/uce snika	Organizovano 7 obuka za zene u biznisu i hotelijere.	Oko 50 učesnika pohadalo obuke/radionice na date teme	Organizovana trodnevna obuka za 16 start-upova na temu "Pitch me up"; Organizovano visemjesečna obuka za ICT Cortex sa 12 učesnika; Organizovana online obuka za 8 konsultanata	EBRD	IIIQ 2022	IIIQ 2022	60.000,00	EU IPA Monteneg ro: 7.575,00 Donatori (Sweden, Luxemburg, EDIF) 20.000,00	EU IPA Monteneg ro: Donatori (Sweden, Luxemburg, EDIF)	
3.1	Organizovali obuke/radionice na sledece teme: - marketing i prodaja konsultantski usluga, - Izvoz usluga, - Going digital (za zene u biznisu); Razumijevanje finansijskih izvjestaja i apliciranje za finansiranje/konsultantske usluge (za mlade u biznisu), - ICT Cortex – capacity building, itd.	Organizovano 7 obuka za zene u biznisu i hotelijere.	Oko 50 učesnika pohadalo obuke/radionice na date teme	Organizovana trodnevna obuka za 16 start-upova na temu "Pitch me up"; Organizovano visemjesečna obuka za ICT Cortex sa 12 učesnika; Organizovana online obuka za 8 konsultanata	EBRD	IIIQ 2022	IIIQ 2022	60.000,00	EU IPA Monteneg ro: 7.575,00 Donatori (Sweden, Luxemburg, EDIF) 20.000,00	EU IPA Monteneg ro: Donatori (Sweden, Luxemburg, EDIF)	
3.2	Kreirali i realizovali obuku namijenjenu mladim preduzetnicima/ca ma po rezultatima godišnje ili polugodišnje ankete potreba za obukom koja je namijenjena članovima/cama	Realizovano 10 online obuka. 150 učesnika pohadalo obuke	Realizovana 24 događaja sa po minimum 20 učesnika ukupno 480 polaznika, s ciljem decentralizacije događaja	0 Aktivnost nije realizovana jer nijesu obezbeđena finansijska sredstva za organizaciju događaja.	UMPCG	IIIQ 2022	IIIQ 2022	20.000,00	0,00	Donatori	Novi rok je IV kvartal 2023. godine
3.3	Edukovati i informisati MSP iz oblasti relevantnih poslovanje/na teme koje se biraju na osnovu internih analiza potreba za obukom kao i šireg istraživanja tržišta	PKCG je organizovao 80 edukativnih aktivnosti sa 4858 učesnika UPCG je organizovao 2 obuke za 21 polaznika	Preko 70 edukativnih aktivnosti sa više od 4800 učesnika od strane PKCG UPCG - 4 obuke, 60 polaznika (max 15 polaznika po obuci). Obuke koje će biti sprovedene tokom 2022. godine su u sklopu projekta CentricomNet UPCG-2 događaja (edukacija članstva) za 100 učesnika.	PKCG je organizovao 94 edukativne aktivnosti sa 3895 učesnika. UPCG je organizovao 13 obuka/seminara/okruglih stolova na teme od značaja za poslovanje privrednika. Preko 700 učesnika je uzelo učešće u istim. U sklopu projekta "CentricomNet" organizovane su 4 obuke, na teme: Poslovni engleski jezik u turizmu, Razvoj brenda i reputacije, Vještine prodaje i odnosi sa kupcima, Razvoj ruralnog turizma. Obuke je pohadalo ukupno 39 polaznika/ca.	PKCG UPCG MERT/ biznis centri	IVQ 2022	IVQ 2022	1.000,00 2.000,00	1.000,00 2.000,00	Privatni sektor IPA Donatori Privatni sektor	

3.4	Realizovali treninge za izradu poslovnog plana	Broj organizovanih treninga samostalno ili u saradnji sa partnerima	0 – nisu bili organizovani treninzi zbog Covid 19, Opština je okazala grant za organizovanje obuka	Organizovana 3 treninga	0 Aktivnost nije realizovana zbog nemogućnosti obezbeđenja finansijskih sredstava za realizaciju iste.	BSC Bar	IIIQ 2022	IIIQ 2022	Novi rok za realizaciju je IVQ 2023. godine.	2.000,00	0,00	Donator. Sredstva - Međunarodne organizacije kroz ILO Lokalno partner. za zapošljavanje	
erativni cilj 2.2. Unaprijediti vještine i preduzetničke kompetencije za različite ciljne grupe (nezaposleni, mladi, žene, odrasli, itd.													
ara 2.2.1: Organizovati specijalizovaneobuke za razvoj preduzetničkih kompetencija, znanja i veština za različite ciljne grupe													
1.1	Organizovati Školu preduzetništva i inovacija za mlade (Poslovni izazov Zapadnog Balkana)	Broj srednjoškola koji pohađaju Školu preduzetništva	40 mladih preduzetnika i učenika srednjih škola	Organizovana XIII Škola preduzetništva i inovacija za mlade 60 mladih preduzetnika i učenika srednjih škola	Organizovan Poslovni izazov zapadnog Balkana za srednjoškole - ukupno učestvovalo 60 učenika srednjih škola. Organizovan Festival preduzetništva koji je okupio oko 25 učeničkih kompanija koje su predstavile svoje ideje i rješenja na UDG i Cetinju Organizovana Konferencija za nastavnike srednjih škola u oblasti digitalizacije i preduzetničkog učenja. Oko 27 nastavnika učestvovalo u Konferenciji sa ciljem pripreme učeničkih kompanija.	UDG	IIIQ 2022	IIIQ 2022	IVQ 2022	6.000,00	6.000,00	privatni sektor	Očekuje se nastavak organizacije Poslovnog izazova i tokom 2023. godine
2	Realizovati edukativne aktivnosti za nezaposlena lica: - obuke za mlade, žene i dugoročno nezaposlena lica sa evidencije ZZCG u sklopu Programa	Broj obuka, broj nezaposlenih sa evidencije ZZCG koji su prošli obuku. Broj registrovanih biznisa	198 lica prošlo obuku u okviru Programa za samozapošljavanje	50 lica sa evidencije ZZCG prošlo obuku, u sklopu Programa grantova za samozapošljavanje Oko 50 registrovanih biznisa u sklopu	Aktivnost nije sprovedena usled izostanka realizacije programa "Podscijali za preduzetništvo" u sklopu kojeg je bila i planirana definisana aktivnost.	ZZCG	IIIQ 2022	IIIQ 2022	IVQ 2022	500.000,00	0,00		Nije realizovana aktivnost

<p>1.3</p>	<p>Realizovati edukativne aktivnosti za žene preduzetnice: - obuke/radionice za žene u biznisu (teme: od preduzetnice do preduzeća, liderstvo u akciji, upravljanje finansijama, digitalni marketing, ICT rješenja itd.) - coaching program za žene u biznisu - edukativne aktivnosti za mlade preduzetnice</p>	<p>Broj obuka, broj polaznika</p>	<p>Registровано 159 biznisa u okviru Programa grantova za samozapošljavanje</p> <p>PKCG organizovala 2 aktivnosti za 50 učesnica</p>	<p>Programa grantova za samozapošljavanje</p>	<p>PKCG organizovala više od 2 aktivnosti za preko 50 učesnica</p> <p>UPCG realizovala 3 obuke za oko 60 polaznika u saradnji sa Međunarodnom organizacijom rada (ILO)po metodologiji GETAHEAD.</p>	<p>U saradnji sa Alter modusom i NLB bankom EBRD je organizovao 10 obuka za 148 žena u biznisu; U saradnji sa Savjetom za konkurentnost, organizovana dvodnevna obuka za žene u biznisu na temu "Unapređenje rodne ravnopravnosti u poslovanju". Obuci prisustvovalo 21 žena. U saradnji sa Unijom mladih preduzetnika organizovana trodnevna obuka za 17 mladih preduzetnike na temu "Razumijevanje finansijski izvještaja i apliciranje za finansiranje/savjetodavne usluge"</p>	<p>PKCG UPCG Evropska banka za obnovu i razvoj (EBRD)</p>	<p>IIIQ 2022</p> <p>IIIQ 2022</p>	<p>3.000,00</p> <p>3.000,00</p> <p>3.000,00</p>	<p>Realizovana aktivnost</p>
------------	--	-----------------------------------	--	---	---	--	---	-----------------------------------	---	------------------------------

1.4	Realizovati obuke za sicanje preduzetnickih znanja i vještina za mlade – potencijalne preduzetnike	broj obuka, broj polaznika	Održano 10 obuka uglavnom u hibridnom sastavu. Ukupan broj prisutnih 150, od kojih je trećina istih učesnika.	Održano 10 obuka, ukupno 200 učesnika/ca (neki su pohađali više obuka jer je prosječno po radionici bilo 20 učesnika) Organizovano preko 70 edukativnim aktivnosti dostupnih različitim ciljnim grupama. Organizovano 6 edukativnih aktivnosti dostupnih različitim ciljnim grupama u organizaciji BSC Bara Organizovane 2 obuke relevantne za sicanje preduzetnickih znanja i vještina za mlade – potencijalne preduzetnike na teme "Finansije za nefinansijere i upravljanje rizicima" i "Digitalni marketing" u organizaciji IPC Tehnopolis	Održano 10 obuka, ukupno 200 učesnika/ca (neki su pohađali više obuka jer je prosječno po radionici bilo 20 učesnika)	UMPCG	IVO 2022	IVQ 2022	Realizovana aktivnosti		Nisu prechvidena	
-----	--	----------------------------	---	---	---	-------	----------	----------	------------------------	--	------------------	--

1.5	Realizovali edukativne aktivnosti za različite ciljne grupe (mladi, žene, nezaposleni, OSI):	Broj obuka, broj polaznika, broj info dana za programe podrške (granitovi, inovacioni vaučeri i sl), seminara, B2B poslovnih susreta	PKCG je organizovala 80 aktivnosti (sa 4858 učesnika) koje su bile dostupne različitim ciljnim grupama (mladi, žene, nezaposleni..)	Organizovano do 5 radionica/obuka za mlade/studente u organizaciji UDG	PKCG organizovala 94 edukativne aktivnosti sa 3895 učesnika. Navedene aktivnosti su bile dostupne različitim ciljnim grupama. BSC Bar je organizovao 7 edukativnih aktivnosti namijenjenih različitim ciljnim grupama, a prvenstveno ženama i mladima u biznisu. Organizovano 9 obuka relevantnih za sicanje preduzetničkih znanja i vještina za potencijalne preduzetnike na teme "Digitalni marketing", "Dizajn i štampa", "Finansije za nefinansijere", "3D modelovanje za odrasle", "3D štampa za odrasle", "CAM osnove", "CAD osnove", "Upravljanje CNC mašinama", "CNC za nezaposlene". Ukupan broj polaznika obuka je 117.	PKCG BSC Bar IPC Tehnop olis	IVQ 2022 IVQ 2022	IVQ 2022	Realizovana aktivnosti	8.000,00 4.000,00	8.000,00 4.000,00	IPA Donatori	
1.6	Realizovali edukativne aktivnosti za studente i mlade	Organizovan e obuke i radionice	Organizovano 10 radionica i obuka iz oblasti digitalizacije i preduzetništva u okviru projekata e-Viva. Kroz e-VIVA projekt se razvijaju inovativni trening moduli orijentisani na razvoj društvenih, ličnih i socijalnih kompetencija koji se u određenoj mjeri integrišu u postojeće nastavne planove i programe. E-VIVA partneri iz EU zemalja pružaju podršku u razvoju ovih modula učenja i razvoju kompetencija kod studenata. Održano 10 edukativnih aktivnosti (radionice, obuke, mentorske sesije) u organizaciji IPC Tehnoplisa	Organizovano do 5 radionica/obuka za mlade/studente u organizaciji UDG	Organizovano 10 radionica/edukativnih aktivnosti, mentorskih sesije u organizaciji UDG u okviru Preduzetničkog gnijezda. U okviru projekta DIGNEST (Digital Entrepreneurial Nest and Industry 4.0) Erasmus= projekt održni su i otvoreni dani za studente. Potencijali razvoja biznis ideja za digitalizaciju u oblasti poljoprivrede.	UDG IPC Tehnop olis	IVQ 2022 IVQ 2022	IVQ 2022	Realizovana aktivnosti	Nisu predviđena			U loku 2023. godine očekuju se min 15 radionica/edukativnih aktivnosti i gostovanja namijenjenih studentima i srednjoškolicima u UDG Preduzetničkom gnijezdu.

STRATEŠKI CILJ 3. POVEĆATI EFIKASNOST FUNKCIONISANJA SISTEMA PREDUZETNIČKOG UČENJA

Operativni cilj 3.1: Obezbjediti institucionalizaciju i održivost Nacionalnog partnerstva za preduzetničko učenje

Operativni cilj 3.1.1: Uspostaviti pravni okvir koji će obezbijediti održivo funkcionisanje nacionalnog partnerstva

1.1	Jačati ulogu Partnerstva u dijelu praćenja implementacije politike cjeloživotnog preduzetničkog učenja i njenih specifičnih segmenata u okviru uspostavljenog institucionalnog okvira njegovog funkcionisanja	Broj organizovanih sjednica, broj usvojenih izvještaja	4 održane sjednice članica Partnerstva, 4 usvojena izvještaja	4 održane sjednice članica Partnerstva, 4 usvojena izvještaja	Održane 4 sjednice članica Partnerstva, 4 usvojena izvještaja na sjednicama Savjeta za konkurentnost	MERT/ Naciona Ino partners tvo za pred. učenje	IQ 2022	IVQ 2022	Nisu predviđena	Realizovana aktivnost			
1.2	Kreirati godišnji Akcioni plan Savjeta za preduzetničko učenje	Akcioni plan	1	Nacionalno partnerstvo usvojilo godišnji Akcioni plan sa definisanim indikatorima realizacije	Nacionalno partnerstvo usvojilo godišnji Akcioni plan sa definisanim indikatorima realizacije za 2022. godinu.	MERT/ Naciona Ino partners tvo za pred. učenje	IIQ 2022	IVQ 2022	Nisu predviđena	Realizovana aktivnost			

Operativni cilj 3.2.: Promovisati značaj usvajanja preduzetničke kompetencije na svim nivoima obrazovanja

Operativni cilj 3.2.1: Promovisati ulogu i značaj Nacionalnog partnerstva/Savjeta za preduzetničko učenje kroz njegovu veću vidljivost

1.1	Realizovati kampanje o značaju uloga preduzetničkog učenja na prosperitet, privredni rast i rast životnog standarda	Broj skupova, vrsta događaja, online instrumenti promocije	Održan jedan Nacionalni Okrugli sto u organizaciji Nacionalnog partnerstva na kome su predstavljene rezultati istraživanja Analize potreba za obukom	Održan jedan Okrugli sto na temu značaja uloga preduzetničkog učenja, promovisan njegov značaj na web portalima članica partnerstva	Članovi Nacionalnog partnerstva su učestvovali na okruglom stolu na kome su predstavljene rezultati SBA izvještaja za 2022. godinu. Dimenzija 1- Preduzetničko učenje i 8a-Jačanje preduzetničkih vještina kod malih i srednjih preduzeća.	MERT/ Naciona Ino partners tvo za preduze tičko učenje	IVQ 2022	IVQ 2022	Nisu predviđena	Realizovana aktivnost			
-----	---	--	--	---	--	--	----------	----------	-----------------	-----------------------	--	--	--

Operativni cilj 3.2.2: Promovisati značaj usvajanja preduzetničke kompetencije na svim nivoima obrazovanja

1.1	Organizovati takmičenje u izradi biznis planova za studente svih fakultetskih jedinica koji slušaju predmet Preduzetništvo i inovacije.	Broj pripremljenih biznis planova	Preko 30 biznis planova pripremljeno na godišnjem nivou	Nastavak organizovanja takmičenja i prezentacija biznis planova, preko 30 biznis planova pripremljeno na godišnjem nivou. PKCG organizovala je 5 edukativne aktivnosti u cilju promocije preduzetničkih ideja	Pripremljena 22 biznis plana, kao i odbranjeno 13 diplomskih radova (biznis plana) u okviru primijenjenog studijskog programa Preduzetništvo o menadžment i biznis.	UDG	IVQ 2022	IVQ 2022	Nisu predviđena	Realizovana aktivnost			
-----	---	-----------------------------------	---	---	---	-----	----------	----------	-----------------	-----------------------	--	--	--

2.2	Organizovati predstavljanje preduzetničkih ideja na događajima u organizaciji različitih institucija/organiza cija	Broj organizovanih promocija preduzetničkih ideja	PKCG je organizovala 2 edukativne aktivnosti u cilju promocije preduzetničkih ideja UDG je započeo realizaciju projekta StartUp - inovativni program predakceleracijske podrške koji će mladim ljudima u Crnoj Gori, a posebno studentima, dati priliku da svoje preduzetničke ideje kroz jasno definisane faze programa pretvore u konkurentne, umrežene i profitabilne startup kompanije. Učešće studenata UDG-a na POPRI youth međunarodnom online takmičenju u cilju predstavljanja biznis ideja Učešće studenata UDG-a na učešće na PODIM startup konferenciji.	predakceleracijskog programa StartUP, koji UDG realizuje u saradnji sa partnerima Privredna komora Crne Gore, Lund University i UNIQORN, a projekat kofinansira Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja Odobrano najboljih 11 startup ideja koje će imati priliku da učestvuju u sjedećoj fazi projekta koji obuhvata dodatni mentoring i edukaciju i završni priča. Održano 15 predavanja u okviru StartUP.	PKCG organizovala je 11 edukativnih aktivnosti u cilju promocije preduzetničkih ideja. Održan BootCamp u trajanju od 4 dana u sklopu II FAZE predakceleracijskog programa StartUP, u saradnji sa MNK - Broj selektovanih timova: 22 za Boot camp - Broj selektovanih timova: 11 za trening fazu 1. i final pitch event - Broj izabranih timova za finansiranje i dodatni inkubacioni rad u Preduzetničkom gñljezdu tokom 2022. i 2023. godine: 6 UDG u saradnji sa Dostignućem mladih Crne Gore organizovao nacionalno takmičenje učeničkih kompanija na Celtnju a najbolja učenička kompanija je predstavila svoju ideju u Estoniji na najvećem evropskom festivalu preduzetništva GEN - E 2022. Studenti	PKCG UDG MNTR	IQ 2022	IVQ 2022	Realizovana aktivnost	10.000,00	59.252,40	10.860,00 Budžet	Donatori 48.392,40	Preporučuje se nastavak programске linije podrške predakceleraciji startapova uz podsticanje učešća univerziteta u programskim aktivnostima.
-----	--	---	--	---	--	---------------------	---------	----------	-----------------------	-----------	-----------	---------------------	-----------------------	--

3.2.3: Razmjenjivati primjere dobre prakse i znanja u ishodima u razvoju preduzetničke kompetencije u formalnom obrazovanju	Broj organizovanih posjeta preduzećima, broj preduzetnika koji su gostovali u školama	Minimum 2 posjete oko 60 učenika/studentata preduzećima na godišnjem nivou odn. preduzetnika škola/fakultetima	0	Aktivnost je prvobitno planirana kao projektna aktivnost u okviru EU projekta. Ista je ostala kao nerealizovana u sklopu projekta.	UPCG	IIIQ 2022	IIIQ 2022	Nisu predviđena	Novi rok za realizaciji zavisi od novih odobrenih projekata u okviru kojih bi se ista mogla inkorporirati.	Nisu predviđena
3.1 Objavljivati primjere dobre prakse na web sajtu Zavoda za školstvo	Do kraja 2021 objavljenih primjera	Do kraja 2022 g. objavljeno 600 priprema za nastavu na platformi https://www.ikces.me/	Unijeto više od 600 objava	Zbog cyber napada na Vjodnu informaticku infrastrukturu pripreme su objavljene na sajtu https://www.ikces.me/prview-spisak-svih-unetilh-priprema/	ZZŠ/CSO	IIIQ 2022	IVQ 2022	Nisu predviđena	Realizovana aktivnost	Realizovana aktivnost
3.2 Objavljivati informacije na EPAL platformi u cilju promocije obrazovanja odraslih	Broj objavljenih izvještaja i poziva na organizovane seminare/radio obrazovanja	Objavljeno 38 postova (poziva i izvještaja) o održanim edukacijama.	Objavljeno 38 postova (poziva i izvještaja) o održanim edukacijama	Ukupno je objavljeno 39 postova u posmatranom periodu o održanim edukacijama.	PKCG	IQ 2022	IVQ 2022	Nisu predviđena	Realizovana aktivnost	Realizovana aktivnost
3.2.4: Promovisati Erasmus + programe i koristiti programe međunarodne kreditne mobilnosti kroz praksu (Erasmus + traineeship opportunities) između ustanova visokog razovanja i privrede										
1.1 Uspostaviti saradnju između ustanova visokog obrazovanja i privrede kroz realizaciju ERASMUS + programa	Broj prijavljenih projekata, broj održanih info sesija	Održan Okrugli sto sa predstavnicima PKCG nazivom: Sinergijski efekti Erasmus+ projekata u cilju bolje saradnje sa privredom.	Minimum 2 info sesije na godišnjem nivou za oko 40 učesnika	Održana 2 info dana na temu "Mogućnosti programa Erasmus+ u oblasti obrazovanja u Crnoj Gori", koji je organizovala Nacionalna Erasmus+ kancelarija u Crnoj Gori, u saradnji sa Ministarstvom prosvjete Crne Gore. Info danima prisustvovalo 50 učesnika.	MP, Kancelarija za Erasmus s+ PKCG	IVQ 2022	IVQ 2022	Nisu predviđena	Realizovana aktivnost	Realizovana aktivnost

era 3.2.5: Promovisati dobre prakse i značaj usvajanja preduzetničke kompetencije u okviru neformalnog obrazovanja kao i najbolje aktivnosti i ideje u okviru određenih ciljnih upa

Organizovali medijску kampanju o značaju preduzetničkog učenja i beneficijama za pojedinca i državu (uključujući digitalne vještine i finansijsku pismenost)	Broj organizovanih konferencija/objavljenih članaka, TV i radio emisija	Cjelokupni broj medijskih objava u štampanim i elektronskim medijima PKCG iznosio je 4737 Broj objavljenih članaka na sajtu iznosi 498 članaka vezano za aktivnosti komore.	Cjelokupni broj medijskih objava u štampanim i elektronskim medijima PKCG iznosi 4800 objava. Broj objavljenih članaka na sajtu iznosi 500 članaka vezano za aktivnosti komore.	Cjelokupni broj medijskih objava u štampanim i elektronskim medijima PKCG iznosi 5148 objava u 2022.god Ukupan broj objava na društvenim mrežama Instagram, Facebook i LinkedIn je 840.	PKCG UPCG	IVQ 2022	IVQ 2022	Nisu predviđena	Privatni sektor	
5.1				<p>UPCG je zabilježila 963 objave u štampanim i elektronskim medijima, najviše vezano za program „Aktiviraj! Integrirana socijalna zaštita i zapošljavanje u cilju ubrzanja napretka za mlade ljude u Crnoj Gori“ koji finansira Zajednički fond UN-a za održivi razvoj (Joint SDG Fund). U sklopu ovog projekta, UPCG je imala veliki broj objava u štampanim medijima i portalima, kao i radio i televizijska gostovanja u kojima se promovisao značaj preduzetništva, sa akcentom na žensko preduzetništvo.</p>					Realizovana aktivnost	
i.2	Organizovali Berzu preduzetničkih ideja	Održana Berza preduzetničkih ideja, broj objavljenih biznis ideja	Održana je XI Berza preduzetničkih ideja, koju organizuje Studentski Biznis Centar, u saradnji sa Univerzitetom Donja Gorica UDG i Fondacijom „Freedom&Entreprene urship“.	Organizovana je XII Berza preduzetničkih ideja, dobijeno je više od 100 prijava. Berza je okupila 25 domaćih i regionalnih kompanija koje su se nadmetale da kupuju biznis ideje mladih preduzetnika, te da razvijaju njihove ideje kako bi unaprijedili biznis ambijent u Crnoj Gori.	UDG	IIIQ 2022	IIIQ 2022	12.000,00	12.000,00	Privatni sektor

5.3	Organizovati takmičenje za izbor najbolje poslovne ideje mladih	Broj organizovanih takmičenja	1	1	BSC Bar je organizovao jedno takmičenje za izbor najbolje ideje + Realizacija aktivnosti hakatona je podržana projektom BSC-a „Youth 4 Open Innovation“ iz programa Erasmus+ koji ima za cilj da podstakne i promoviše otvorene inovacije kod mladih, odnosno uključivanje mladih kao spoljnih resursa u proces inovacija preduzeća.	BSC Bar	IIIQ 2022	IIIQ 2022	Realizovana aktivnost	3.000,00	3.000,00	Privatni sektor
5.4	Promovisati inovativne preduzetničke prakse	Broj preduzeća promovisanih u medijama i na društvenim mrežama	2 objave-BSC Bar 4 objave -IPC tehnopolis	5 objava-BSC Bar 7 objava - IPC Tehnopolis	BSC Bar preko 10 objava IPC Tehnopolis više od 7 objava	BSC Bar, IPC Tehnopolis	IVQ 2022	IVQ 2022	Realizovana aktivnost	500,00	500,00	Privatni sektor
5.5	Obilježiti SME WEEK događajima usmjerenim na dobre prakse preduzetničkog učenja	Broj događaja, broj učesnika u istim	PKCG -Organizovan 1 događaj, 23 učesnika	PKCG – Organizova 1 događaj	PKCG -Organizovan 1 događaj, 43 učesnika UPCG je organizovao 1 događaj za 20 učesnika.Na svečanosti organizovanoj povodom obilježavanja Međunarodnog dana Ženskog preduzetništva, Britanska ambasadorica u Crnoj Gori Karen Medoks uručila je diplome trenerima licenciranim za sprovođenje programa preduzetničke obuke za žene "Rod 1 preduzetništvo zajedno" (eng. GET Ahead), Tim činom, Crna Gora je dobila prvih 13 trenera globalnog programa edukacije GET Ahead koji Međunarodna organizacija rada (ILO) već godinama uspješno primjenjuje u zemljama Evrope, Azije, Afrike, Latinske Amerike i Bliskog istoka.	PKCG UPCG MERT	IVQ 2022	IVQ 2022	Realizovana aktivnost	300,00	300,00	Privatni sektor

5.6	Realizovati informativne kampanje o obuci za buduće korisnike kredita za samozapošljavanje i ZZCG	Broj informisanih lica	Više od 1000 lica sa evidencije ZZCG informisano o mogućnostima Programa grantova za samozapošljavanje ZZCG	Oko 2000 lica sa evidencije ZZCG informisano o mogućnostima Programa grantova za samozapošljavanje ZZCG	0 Aktivnost nije sprovedena usled izostanka realizacije programa "Podsticaji za preduzetništvo" u skopu kojeg je bila i planirana definisana aktivnost.	ZZCG	IVQ 2022	IVQ 2022	Nisu predviđena	Novi rok za realizaciju IVQ 2023.g.	Nisu predviđena		
5.7	Promovisati značaj preduzetničkog učenja među mladima, preduzetnicima i studentima kroz objave na sajtu i u Glasniku PKCG	Broj objava, broj posjeta	Realizovano 12 brojeva Glasnika i 496 objava na sajtu www.privrednakomora.me broj posjeta sajtu je bio 88.361.	Realizovano 12 brojeva Glasnika i preko 500 objava na sajtu www.privrednakomora.me broj posjeta sajtu je bio preko 100.000	Realizovano 12 brojeva Glasnika i preko 5000 objava na sajtu www.privrednakomora.me iwww.komora.me. U julu 2022. godine Privredna komora je uradila novu verziju sajta te je na kraju 2022. godine ukupan broj posjeta bio 79803.	PKCG	IV Q 2022	IVQ 2022	Nisu predviđena		Realizovana aktivnost		

3. Preporuke za naredni period

U kontekstu visoke nezaposlenosti mladih, ekonomske krize i brzih promjena koje su povezane sa kompleksnom privredom i razvojem društva, transverzalne vještine, posebno preduzetničke, veoma su značajne za pripremu mladih kako bi postali aktivni, kreativni i preduzimljivi građani. Upravo iz ovih razloga, učenje za preduzetništvo, odnosno razvijanje ličnih sposobnosti i smisla za inicijativu i preduzetništvo je postala nezaobilazna tema evropske saradnje u obrazovanju.

Na tim osnovama, u cilju razvoja preduzetničkog duha kroz ubrzano ostvarivanje napretka u promovisanju preduzetničkog načina razmišljanja nalazi i preporuke ovog Izveštaja, čine osnov za sprovođenje daljih aktivnosti na razvoju politike cjeloživotnog preduzetničkog učenja.

Formalno obrazovanje:

- ✓ Unaprijediti i dalje razvijati Preduzetničko učenje kao međupredmetnu temu na svim obrazovnim nivoima u skladu sa novim nacionalnim okvirom ključnih kompetencija i evropskim referentnim okvirom ENTREComp. - Evropskim okvirom ključnih kompetencija uz praćenje novih EU dostignuća u dijelu politike razvoja preduzetničkog učenja. **Ministarstvo prosvjete, Zavod za školstvo i Centar za stručno obrazovanje** su prepoznati kao ključni nosioci cjelokupnog procesa koji i u narednom periodu treba da nastave sa praćenjem dostignuća u ovoj oblasti;
- ✓ Povećati broj vannastavnih aktivnosti tokom kalendarke školske godine kako bi se kod učenika razvijao osjećaj za inicijativu, kreativnost i preduzetništvo, posebno na nivou osnovnom i srednjeg obrazovanja. **Ministarstvo prosvjete, Zavod za školstvo i Centar za stručno obrazovanje** treba da budu prepoznati kao ključne institucije u sprovođenju aktivnosti;
- ✓ Uvesti predmet Ključne kompetencije za cjeloživotno učenje na nastavničke fakultete, realizovati nastavu iz istog i afirmisati studente da biraju predmet kao izborni. **Filozofski fakultet** treba da bude prepoznat kao nosilac ove aktivnosti u narednom periodu uz nastojanje da afirmiše studente da biraju predmet kao izborni. Takođe, i na drugih studijskim programima fakulteta ne-ekonomske struke potrebno uvesti predmet Ključne kompetencije u cilju razvoja preduzetničkih znanja i vještina kod studenata;
- ✓ Afirmisati učenike i poslodavce da u što većem broju učestvuju u okviru dualnog obrazovnog sistema, u cilju usklađivanja obrazovne politike sa potrebama tržišta rada kako bi se profilisao stručni kadar koji će biti sposoban da zadovolji tražnju za radnom snagom na tržištu rada. **Ministarstvo prosvjete i Centar za stručno obrazovanje u saradnji sa Privrednom komorom Crne Gore** treba sinhronizovano da djeluju u pravcu jačeg promovisanja značaja dualnog obrazovanja kako među učenicima, tako i poslodavcima.

Neformalno obrazovanje:

- ✓ Razviti i implementirati edukativne trening module za podsticanje razvoja preduzetničkih znanja i vještina u specifičnim sektorima kao što su IT industrija, kreativne industrije, cirkularna ekonomija, digitalna ekonomija, na osnovu sprovedene analize potreba za obukom. **Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma u saradnji sa članovima Nacionalnom partnerstva za preduzetničko učenje** treba da doprinesu identifikovanju potreba predstavnika malog i srednjeg biznisa i sprovedu analizu potreba za obukom na osnovu čijih rezultata će se kreirati edukativni moduli namjenjeni targetiranim privrednim sektorima;

- ✓ Jačanje administrativnih kapaciteta poslovne infrastrukture kroz program mentorstva, kako bi obučeni mentori pružali savjetodavnu/mentorsku podršku predstavnicima malog i srednjeg biznisa u cilju unapređenja biznis performansi samih privrednih subjekata. **Ministarstvo ekonomskog razvoja u saradnji sa biznis centrima/inkubatorima i jedinicama lokalnih samouprava** treba da doprinese da usluga mentorstva bude jednako dostupna svim zainteresovanim privrednim subjektima u svim crnogorskim opštinama;
- ✓ Evaluacija i praćenje sprovođenja trening modula i samih trenera kako bi se na osnovu iste ocijenila uspješnost njihovog sprovođenja, a ujedno i unaprijedili isti u dijelovima u okviru kojih rezultati evaluacije pokazuju potrebu za tim;
- ✓ Aktivnija uloga **Nacionalnog partnerstva za preduzetničko učenje**, posebno u dijelu promocije primjera dobre prakse kako na nivou formalnog tako i na nivou neformalnog obrazovnog sistema, kroz obezbjeđenje bolje koordinacije i saradnje različitih aktera uključenih u obrazovne procese i izvan njega;
- ✓ Promovisati i podijeliti dobro razvijene prakse kako bi se stvorila pozitivna slika o preduzetništvu među mladima kao i raditi na jačoj promociji raspoloživih EU programa i načina korišćenja raspoloživih sredstava.